

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Crisiscommunicatieplan Stralingsincidenten

Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten

Crisiscommunicatieplan Stralingsincidenten

Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten

Inhoud

Inleiding 7

Doel en opzet van dit communicatieplan 9

1. Leeswijzer 10
2. Uitgangspunten communicatie 10
  - 2.1 Communicatiestrategie 10
  - 2.2 Doelgroepen 11
  - 2.3 Communicatiemiddelen 12
  - 2.4 Communiceer altijd 12
  - 2.5 Beleving 13
  - 2.6 Menselijk gedrag 13
3. Stralingsincidenten 14
  - 3.1 Een A-object of een B-object 14
  - 3.2 Opschaling en classificaties 16
4. Eerste communicatieacties bij een stralingsincident 17
  - 4.1 Omgevingsanalyse 17
5. Wetgeving en rolverdeling 18
  - 5.1 Wetgeving 18
  - 5.2 Verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij stralingsincidenten 18
  - 5.3 Taken en werkwijze ANVS 20
  - 5.4 Rol burgemeester/voorzitter van de veiligheidsregio 20
  - 5.5 Belegging woordvoeringstaken 21
  - 5.6 Het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie 22
6. Grensoverschrijdende incidenten 23
7. Terrorismedreiging 26
8. Ongewone gebeurtenissen 27
9. Nazorg 28

Bijlagen 31

- Bijlage 1 Het eerste uur 31
- Bijlage 2 Checklist communicatie 34
- Bijlage 3 Basisinformatie 35
- Bijlage 4 Voorbeelden van communicatiemiddelen 38
- Bijlage 5 Suggesties Q&A's 39
- Bijlage 6 Bronnen en achtergronddocumenten 41
- Bijlage 7 Afkortingen 42

Inleiding

Dit plan heeft betrekking op de communicatieaanpak bij grotere nucleaire- of stralingsincidenten waarbij de nationale crisisbeheersingsstructuur wordt opgeschaald of waarbij nationale bijstand nodig blijkt. Dit plan is niet van toepassing op incidenten waarbij er bijvoorbeeld sprake is van verkeerd gebruik van apparatuur door een tandarts of dierenarts.

De actualisering van het Communicatieplan Stralingsongevallen van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie van 9 september 2011 is nodig gezien de volgende ontwikkelingen:

1. Het onderbrengen van het nucleair dossier van het Ministerie EZ naar het Ministerie van IenM.
2. Vernieuwing Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming (NHC) per 1 mei 2016.
3. Wijziging van de Kernenergiewet in verband met de oprichting van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming.
4. Het oprichten van de ANVS.
5. Aanpassingen zonering en interventiewaarden naar nieuwe waarden volgens het harmonisatiebesluit (brief minister EZ, 2 juli 2014).
6. Het instellen van het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) bij het NCTV, als knooppunt van informatie vanuit de rijksoverheid op het gebied van pers- en publieksvoorlichting en communicatiestrategie.
7. Het actualiseren van documenten op het gebied van straling te weten het Responsplan NCS en het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten (DCC IenM).

Dit plan sluit aan bij het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten, het Responsplan NCS, het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming en de regionale crisis- en rampenbestrijdingsplannen (nucleaire installaties) van de veiligheidsregio's.

Doel en opzet van dit communicatieplan

Om stralingsongevallen te voorkomen, zijn diverse maatregelen getroffen. Werknemers worden goed opgeleid, er is toezicht, er vinden inspecties plaats. Iedere vergunninghouder heeft een eigen verantwoordelijkheid en wettelijke verplichtingen als het gaat om veiligheid en de overheid ziet er op toe dat afspraken worden nageleefd. Kortom, iedereen doet er alles aan om de risico's op ongelukken te verkleinen. De kans dat er in Nederland een kernongeval plaatsvindt, waarbij straling vrijkomt, is zeer klein, maar als een ongeval plaatsvindt kunnen de maatschappelijke gevolgen ernstig zijn. Daarom is het belangrijk goed vast te leggen hoe de communicatie is georganiseerd in relatie tot de crisisbeheersingsprocessen vanuit het nationale perspectief. Communicatie is erop gericht om te informeren, duiding te geven en handelingsperspectief te bieden en is daarmee een belangrijk instrument om de crisis te managen.

Dit document is vooral bedoeld voor de communicatieadviseurs van de rijksoverheid, de veiligheidsregio's, gemeenten en vergunninghouders. In dit plan staan de uitgangspunten beschreven voor crisiscommunicatie, staat de rolverdeling op het gebied van crisiscommunicatie beschreven en worden stappen en communicatieprocessen omschreven die van kracht zijn tijdens een ernstig stralingsincident/ongeval. Het plan is geschreven uitgaande van de warme fase (crisiscommunicatie) en gaat uit van enige voorkennis van het beleidsterrein en communicatiemanagement. Het is de bedoeling de inhoud van dit plan eigen te maken in de 'koude' fase.

De aanpak risicocommunicatie wordt in een ander document beschreven.

1. Leeswijzer

Dit communicatieplan van het ministerie van Infrastructuur en Milieu vervangt het Communicatieplan Stralingsongevallen van het ministerie van Economische Zaken van 9 september 2011.

In Hoofdstuk 2 staan de uitgangspunten voor communicatie beschreven; wie zijn de doelgroepen, wat is de strategie, wat zijn basisprincipes. Hoofdstuk 3 legt meer uit over A- en B- objecten en biedt meer informatie over de systematiek. Hoofdstuk 4 gaat in op de eerste communicatieacties en hoofdstuk 5 gaat over wetgeving en rolverdeling. Hoofdstuk 6 legt uit hoe omgegaan wordt met grensoverschrijdende incidenten, hoofdstuk 7 gaat over hoe omgegaan wordt met terrorismedreiging, hoofdstuk 8 gaat in op ongewone gebeurtenissen en tot slot heeft hoofdstuk 9 aandacht voor de nazorg. In de bijlagen is opgenomen hoe te handelen in het eerste uur bij een groot incident, is een checklist terug te vinden, voorbeelden van Q&A's, een begrippenlijst en wordt verwezen naar andere relevante documenten en bronnen.

2. Uitgangspunten communicatie

Een stralingsongeval is een gebeurtenis als gevolg waarvan straling vrijkomt of dreigt vrij te komen die tot een verhoogd risico leidt of kan leiden voor mens of milieu, of die ter voorkoming of vermindering van een verhoogd stralingsrisico voor mens of milieu een gecoördineerde inzet van diensten en organisaties van verschillende disciplines vergt (art. 38b Kew).

Bij een stralingsincident spelen feiten en beleving een rol. In principe bepaalt de classificatie en ernst van het ongeval of de regionale en/of nationale organisatie opgeschaald moet worden. Maatschappelijke onrust of een samenloop van diverse incidenten en (inter)nationale media-aandacht kan de opschaling beïnvloeden.

2.1 Communicatiestrategie

Bepalend voor de communicatiestrategie is de aard en ernst van de situatie (feiten) en hoe de samenleving het ervaart (beleving). Is er straling vrijgekomen en zo ja, hoeveel en waar (transport, kerncentrale). Zijn er slachtoffers? De eerste communicatiedoelstelling zou je kunnen verdelen in:

1. Mensen weten wat er aan de hand is en wat er gebeurd is.
2. Weten wat zij wel en niet moet doen.
3. Hebben vertrouwen in de instructies.
4. Mensen volgen de instructies ook op en vertonen gewenst gedrag.

Communicatie is een belangrijk instrument om de crisis en de gevolgen ervan te bestrijden.

Crisiscommunicatie staat in het teken van¹:

- Informatievoorziening
- Schadebeperking
- Betekenisgeving

Informatievoorziening: Verstrekken van zoveel mogelijk informatie over feiten en omstandigheden, verantwoordelijkheden, taken en werkzaamheden, benoemen van keuzes en het toelichten van dilemma's voor het voorbereiden of uitvoeren van directe of indirecte maatregelen waaronder bijvoorbeeld:

- 'Wat is er gebeurd en waar vindt u meer informatie?'
- Wanneer er nieuwe informatie komt
- Informeren risico's

¹ Risico- en Crisiscommunicatie, Regtvoort en Siepel

- Getroffen maatregelen
- Geruchten ontkrachten
- Informeren onmogelijkheden
- Dilemma's schetsen
- Procesinformatie
- Participatie
- Dit is er gebeurd
- Uitleg directe en/of indirecte maatregelen
- Duiding emoties bij stralingsincident of kernongeval

Schadebeperking: Instructies en uitleg gericht op het beperken van schade voor en door (groepen in) de samenleving door tijdig informatie te verstrekken over het wat, waar, wanneer hoe en over de mogelijke risico's die daaraan verbonden zijn. Bijvoorbeeld:

- Alert maken
- Handelingsperspectief
- Stimuleren van zelfredzaamheid en onderlinge hulpverlening
- Stressreductie
- Kanaliseren en benoemen (negatieve) uitingen en emoties
- Gedrag en handelen beïnvloeden
- Richting geven aan gedrag om maatregelen effectief te maken zoals bij evacuatie, het verdelen van schaarse goederen of om bijvoorbeeld geblokkeerde toegangs- en afvoerwegen te voorkomen
- Scenario's schetsen
- Wat doet de overheid, wat kunt u zelf doen
- Dit is nodig om ... op te lossen

Betekenisgeving: Duiden van de crisissituatie en die in een breder perspectief plaatsen, waarbij wordt aangesloten bij de gevoelens die onder (groepen in) de samenleving leven. In voorkomende gevallen kan de publieksbeleving nog lang na de acute fase van de crisis aandacht vragen, en dus ook van de communicatie in de nafase.

- Uiting geven aan gevoel en beleving
- Erkenning, begrip
- Oproep te handelen in algemeen belang
- Relatie in plaats van reputatie
- Wat betekent dit (voor de samenleving, voor de bewoners, voor de agrariërs, voor toeristen)
- Perspectief bieden

Aanbevelingen:

- Het is niet nodig snel een compleet feitelijk beeld te hebben, dus er kan direct gestart worden met procesinformatie, uitleg over inzet hulpdiensten etc.
- Snelheid bewaken
- Tegenstrijdige berichtgeving voorkomen
- Met grote regelmaat ieder half uur/uur/iedere dag omgevingsanalyses
- Duidelijkheid over de regie op de crisiscommunicatie

2.2 Doelgroepen

Hieronder volgt een overzicht van mogelijke doelgroepen bij een (dreigend) stralingsincident. Afhankelijk van aard en ernst van het ongeval, uitgewerkt in scenario's², komen één of meerdere doelgroepen terug in het plan van aanpak.

Voorbeelden van doelgroepen:

- Direct betrokkenen: omwonenden / bezoekers, die mogelijk worden getroffen
- Niet zelfredzamen
- Familie / verwanten, vrienden

² Verdere uitwerking in Nationaal Responsplan

- (Buitenlandse) toeristen en andere anderstaligen
- Gemeenten, regio / provincie
- Bedrijven (maak onderscheid tussen bedrijven die binnen en buiten de radius vallen) en agrariërs
- Media
- Bewoners in grensgebieden (België, Duitsland)
- Specifieke instellingen: Scholen, Penitentiaire Inrichtingen, Zorgcentra etc.

2.3 Communicatiemiddelen

Bij een crisis is het van belang dat er één duidelijk loket is waar men meer informatie kan vinden. www.crisis.nl en publieksinformatienummer 0800-1351 kunnen die rol vervullen. Ze kunnen 24/7 worden ingezet. Daarnaast hebben deze middelen het voordeel dat deze kanalen meer bezoekers aan kunnen dan een gemiddelde website of publieksnummer. Ook social media en NLAlert zijn middelen die ingezet kunnen worden. NLAlert is een middel dat door veiligheidsregio's ingezet kan worden om mensen te alarmeren en alerteren.

NPO1 kan fungeren als nationale 'rampenzender', de regio's hebben hun eigen calamiteitenzenders via welke lokale en regionale informatie en duiding verstrekt kan worden. Veiligheidsregio's hebben eigen middelen die direct ingezet worden zoals websites, publieksinformatienummers, social media (zie Bijlage 4).

2.4 Communiceer altijd

Het is belangrijk dat er bij een stralingsincident vanuit de overheid *tijdig en regelmatig* wordt gecommuniceerd, ook al is er alleen procesinformatie beschikbaar en zijn nog niet alle feiten bekend. Wees als overheid zichtbaar, dat zorgt voor vertrouwen en het idee dat informatie tijdig wordt gedeeld. Geef liever aan dat 'het RIVM over een uur de meetresultaten heeft', dan te wachten tot die meetresultaten er zijn.

De samenleving maakt massaal gebruik van social media en internet. Ook als er sprake is van een bedreigende situatie of als er een incident plaatsvindt. Social media wordt gebruikt om informatie op te zoeken en zelf informatie of berichten/meningen te verspreiden. Dat gaat razendsnel.

Op het moment dat de communicatie vanuit overheidsorganisaties op gang komt, zijn speculaties al volop in gang, gaan er foto's en filmpjes rond, worden er eerste conclusies getrokken over wat er gaande is of worden gedetailleerde feiten naar buiten gebracht. Dat terwijl de overheid nog bezig is met het verifiëren van feiten, het opstellen van woordvoeringslijnen en handelingsperspectieven nog besproken moeten worden. In de berichtgeving blijft het zoeken naar de balans tussen snelheid en zorgvuldigheid.

Het is daarom van belang dat de communicatie snel op gang komt en daarvoor ook social media wordt ingezet. Dit om te zorgen voor (snelle) verspreiding van de juiste informatie, de handelingsperspectieven en om verwarring tegen te gaan over wat de burger wel of juist niet moet doen. Het is belangrijk dat de overheid deskundigen inschakelt om te helpen die informatie te verspreiden.

2.5 Beleving

Een nucleair incident heeft een aanzienlijke emotionele impact: de angstbeleving is hoog vanwege de 'ongrijpbaarheid' van straling. De overheid moet als vertrekpunt hanteren dat zij rekening houdt met onrust, angsten, vragen en zorgen van de mensen. Sinds het incident in Fukushima in Japan is er meer aandacht gekomen voor de gevaren van straling, kernenergie en kerncentrales. Het kennisniveau is dus toegenomen. Daarnaast zijn er meer zorgen gekomen over de veiligheid van centrales en reactoren. Uit de enquête onder 350 Nederlanders van het RIVM³ blijkt dat veel mensen een kernongeval associëren met de veronderstelde gevolgen van een atoombom, zoals misvormde kinderen, dieren en planten. Ook denken zij dat er tijdens een kernongeval in een groot gebied doden zullen vallen. Het is daarom van groot belang direct duiding te geven aan de gevolgen en de omvang. Woorden kunnen grote maatschappelijke effecten hebben en zijn al snel leidend in de beeldvorming. Zo roept de term 'kernramp' een andere beleving op dan 'een gekantelde vrachtwagen met nucleair ziekenhuisafval'. Kies de juiste woorden en schets de juiste beelden.

Een ander aspect waarmee communicatieadviseurs rekening moeten houden is dat de media vaak inzoomen op de zogenoemde persoonlijke, en vaak emotionele beleving van slachtoffers en burgers, met andere woorden, op de *betekenisgeving* van de samenleving die dan vaak wordt afgezet tegen de ratio van de situatie en betrokken organisaties. Het is van belang dat overheidsvertegenwoordigers oog en oor voor hebben voor die individuele voorbeelden. Er is behoefte aan een vorm van crisiscommunicatie waarin ook ruimte is om te anticiperen op emotie en gevoel.

Omgevingsanalyses zijn een belangrijk instrument om zicht te krijgen op wat er over de situatie in de media (online en offline) wordt geschreven en gedeeld. Welke zorgen er zijn, welke angsten er leven en welke emoties spelen. Dat, afgezet tegen de feiten, is het vertrekpunt voor communicatieacties. De uitkomsten van de beoordeling kunnen leiden tot een eventuele bijstelling van de te nemen maatregelen/communicatieacties. Een goede onderlinge afstemming tussen betrokken overheden helpt om de communicatie geïntegreerd op te pakken en tegenstrijdige berichten tegen te gaan.

2.6 Menselijk gedrag

Communicatie is een belangrijke beheersmaatregel. Door middel van communicatiemiddelen en boodschappen kan men het gedrag en handelen van mensen beïnvloeden. Nationaal en internationaal onderzoek laat het volgende zien: In tegenstelling tot wat men zou verwachten wat mensen gaan doen (in paniek vluchten, irrationeel gedrag) is de werkelijkheid anders. Mensen in gevaar kunnen functioneel reageren, gehoorzaam en hulpvaardig zijn. Onderzoek wijst uit dat zij gaan zorgen voor hun familie, burens, collega's en onbekenden.⁴

Mensen die een ramp hebben overleefd, zijn vaak verrast over hoe kalm en hulpvaardig anderen waren. Dat gevoel van saamhorigheid ontstaat wanneer mensen het gevoel hebben dat ze in hetzelfde schuitje zitten. De ondervraagden in het onderzoek van Dury die tijdens een ramp meer een wij-gevoel ervoeren, rapporteerden meer onderling hulpgedrag. Ook was er in die gevallen meer ordelijkheid – mensen gingen bijvoorbeeld netjes in de rij staan om te kunnen ontsnappen.⁵

Het effect van een handeling is afhankelijk van de dreiging (klein, groot) en de hoeveelheid beschikbare tijd. Burgers komen pas in actie als de rampdreiging als reëel wordt ervaren. Het is een mythe te denken dat burgers gelijk in paniek raken. De aanvankelijke schrikreactie van burgers in een noodsituatie slaat in zeer korte tijd om naar het zoeken naar mogelijkheden om handelend op te treden voor de eigen veiligheid

³ RIVM Rapport Risicocommunicatie over stralingsincidenten en verspreiding van jodiumtabletten

⁴ Communication with the Public in a Nuclear or Radiological Emergency IAEA (vervolg op blz 48 en 49)

⁵ Sociaal psycholoog John Drury van de University of Sussex

en veiligheid van anderen. Immers: degenen die in eerste instantie hulp verlenen bij flitsrampen zijn omstanders, verwanten of andere aanwezigen. In tegenstelling tot beelden die rampenfilms en media-rapportages schetsen, raken mensen vrijwel nooit in paniek.⁶

Tijdens een onderzoek over risicocommunicatie stralingsincidenten en verspreiding jodiumtabletten in 2016⁷ werd gevraagd naar de intenties bij een kernongeval. Bij de keuze tussen (bij een kernongeval) 'blijf ik binnen met ramen en deuren gesloten' of 'vertrek ik zo snel mogelijk naar een veilig gebied' of 'anders, namelijk ...' zijn ongeveer evenveel deelnemers in de doelgroep van plan binnen te blijven met ramen en deuren gesloten (49%) als te vertrekken naar een veilig gebied (48%). Slechts 3% zegt iets anders te doen (onder andere afhankelijk van de windrichting, zoeken naar informatie over wat te doen) waarbij het niet uitmaakt welke versie men heeft gelezen. Wel kiest de meerderheid van de mannelijke deelnemers (61%) er juist voor om te vertrekken, terwijl de meerderheid van de vrouwelijke deelnemers (60%) liever binnenblijft. Bij de keuze tussen dan 'zorg ik dat mijn kinderen zo snel mogelijk een jodiumtablet innemen', 'wacht ik op instructies van de overheid via radio, tv of NL-Alert, of anders, namelijk ...' zegt een meerderheid (59%) te wachten op instructies van de overheid via radio, tv of NL-Alert. Toch zegt een aanzienlijke minderheid (39%) van plan te zijn te zorgen dat de kinderen zo snel mogelijk een jodiumtablet innemen.

Bij een eerder onderzoek (oktober 2015) door de GGD Zeeland⁸ is gevraagd wat de respondenten zouden doen als er een incident is met een kerncentrale. Informatie verkrijgen en schuilen zijn de handelingen die de doelgroep (gemiddeld) het waarschijnlijkste gaat doen. Veel gezinnen met kinderen zullen waarschijnlijk hun kinderen van school of elders ophalen. Ook hier is er een verschil tussen mannen en vrouwen: Significant meer vrouwen dan mannen geven aan naar binnen te gaan of binnen te blijven om te schuilen. Uit onderzoek van Lindell 2005⁹ bleek dat het hebben van kinderen invloed heeft op het evacuatiegedrag. In het onderzoek van de GGD is geen relatie gevonden tussen het al dan niet hebben van kinderen en de risicoperceptie. Hetzelfde geldt voor het risicogedrag.

Conclusie

Als mensen tijdig voorzien worden van de juiste informatie, met de juiste handelingsperspectieven, zullen ze minder bang zijn. Het is belangrijk dat ze de boodschapper(s) vertrouwen, de informatie moet geen jargon bevatten en zorgen en angsten van de bewoners moeten erkend worden. Metaforen en expliciete conclusies bevorderen het vertrouwen.

3. Stralingsincidenten

3.1 Een A-object of een B-object

In Nederland is onderscheid gemaakt tussen ongevallen/incidenten met categorie A- en B-objecten (zie uitleg op het kaartje). Dit heeft effect op de afstemming en bevoegdheden op het gebied van crisiscommunicatie. Een stralingsincident bij een categorie A-object kan regio-overstijgende gevolgen hebben¹⁰. Dat wil niet per se zeggen dat de radiologische aspecten regio-overstijgend zijn, maar de maatschappelijke gevolgen kunnen dat wel zijn. Een stralingsincident bij een categorie A-object kan daarom een méér dan plaatselijke betekenis hebben en vraagt dan om bestuurlijke coördinatie door de rijksoverheid in lijn met de afspraken zoals beschreven in het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming.

⁶ Zelfredzaamheid I. Helsloot, B. van 't Padje

⁷ RIVM Rapport Risicocommunicatie over stralingsincidenten en verspreiding van jodiumtabletten

⁸ Evaluatieonderzoek huis aan huis distributie jodiumtabletten GGD Zeeland in opdracht van de GHOR Zeeland

⁹ Lindell and Perry 2004, 2011 Human perceptions and Management Implications + Handbook disasters

¹⁰ Uit: Geen commentaar van Marynissen, Pieters, Van Dorpe, Vergeer, van het Erve

Een stralingsincident bij een categorie B-object heeft doorgaans alleen lokale effecten. De gevolgen beperken zich dan tot de directe omgeving van de bron of de beperkte omgeving ervan en vraagt daarom om lokale coördinatie met mogelijke ondersteuning van de kennis- en adviesstructuur CrisisExpertTeam Straling en Nucleair (CETSn).

Ongevallen met A-objekten in het buitenland, nabij of ver van de Nederlandse grens, kunnen effecten hebben op Nederlands grondgebied. In dit geval is Nederland afhankelijk van andere landen en kunnen de te nemen beschermende maatregelen en responsprocessen verschillen ten opzichte van een ongeval op Nederlands grondgebied (zie hoofdstuk 6, grensoverschrijdende incidenten).

A-objekten

Nederland heeft de volgende A-objekten:

- de kernenergiecentrale Borssele met één kernreactor (gemeente Borssele, Zeeland)
- de Hoge Flux Reactor (45 MWth) op de Onderzoekslocatie Petten
- de Hoger Onderwijs Reactor van het Reactor Instituut in Delft (2 MWth).

Deze reactoren vallen onder categorie A-object.¹¹ Op beide locaties wordt ook radioactief materiaal opgeslagen. Ook zijn er A-objekten vlak over de grens, te weten:

- in Doel (België), Tihange (België), Mol (België) en bij Emsland (Duitsland).

In het Responsplan NCS zijn de ongevalsscenario's verder uitgewerkt.

¹¹ Volgens art 15 sub b Kew, zijn onderzoeksreactoren, hoe klein ook, geclassificeerd als A-object

B-objecten

Nederland heeft te maken met de volgende B-objecten: Installatie voor uraniumverrijking (URENCO), een stilgelegde centrale in Dodewaard, installaties voor verwerking en opslag van radioactief afval (COVRA en in België Belgoprocess). Daarnaast gebruiken verschillende inrichtingen, zoals laboratoria en ziekenhuizen, radioactieve bronnen of radioactief materiaal. En er vinden (weg)transporten van radioactief nucleair materiaal plaats. Op het terrein van de Onderzoekslocatie Petten bevinden zich, naast de HFR (A-object), diverse B-objecten.

3.2 Opschaling en classificaties

In Nederland is de basis voor opschaling voor hulpdiensten en overheden de Gecoördineerde Regionale IncidentbestrijdingsProcedure (GRIP). De fasen GRIP 1 tot en met 4 hebben betrekking op de organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing door de hulpverleningsdiensten van de veiligheidsregio. GRIP 5 komt inhoudelijk grotendeels overeen met GRIP4, het betreft echter meerdere veiligheidsregio's. De Veiligheidsregio's hebben in hun plannen de werkzaamheden en verantwoordelijkheden op het gebied van communicatie tijdens de diverse GRIP-fases omschreven.

Crisiscommunicatie trekt zich niet altijd wat aan van GRIP-fases. Er kan asynchrone opschaling zijn: er is feitelijk niet veel aan de hand, maar er is toch grote maatschappelijke onrust. Ook dan is communicatie een van de cruciale beheersmaatregelen. Het kan dus zijn dat er een mono-opschaling plaatsvindt, dus alleen een opschaling op communicatiegebied en op dat vlak wel landelijk opgeschaald wordt terwijl er misschien sprake is van een GRIP 1.

Classificaties Veiligheidsregio's

Naast de classificatie A of B voor objecten, gelden voor ongevallen in een reactor de volgende vier classificaties voor A-objecten:

Classificaties voor ongeval met kerninstallatie	Definitie
Emergency standby GRIP 2	Een situatie in de installatie die in verband met de veiligheid verhoogde waakzaamheid en interne maatregelen noodzakelijk maakt. Er heeft echter geen nucleair ongeval plaatsgevonden. Communicatie door de Veiligheidsregio/burgemeester/voorzitter.
Plant emergency GRIP 2	Een gebeurtenis waarbij de radiologische gevolgen beperkt blijven tot (een gedeelte van) de installatie. Er kan sprake zijn van een emissie van radioactieve stoffen van meer dan 10 keer de toegestane daglozingslimieten. Er behoeven geen beschermende maatregelen buiten de centrale genomen te worden. Communicatie door de Veiligheidsregio/burgemeester/voorzitter.
Site emergency GRIP 4 Voor Zeeland: In het Rampenbestrijdingsplan Zeeland staat bij site emergency en off-site emergency: GRIP 5	Een gebeurtenis waarbij op grond van de (mogelijke) gevolgen eventuele directe maatregelen op het terrein van de installatie of de onmiddellijke omgeving getroffen dienen te worden. De maatregelen buiten het terrein beperken zich tot indirecte maatregelen. Voorbeelden zijn landbouwmaatregelen, zoals een graasverbod, de controle van voedsel, water en melk. Maatregelen als schuilen, evacuatie en jodiumprofylaxe zijn bij ongevallen in deze klasse echter niet nodig, er kan wel worden gestart met de voorbereiding op gebied van crisiscommunicatie. De Veiligheidsregio start met communicatie over de volgende bevolkingszorg-aspecten: opvang, milieu, verzorgingsmaatregelen dieren, landbouw, visserij. En maakt communicatieafspraken/lokale en regionale afstemming (denk bijvoorbeeld aan bedrijven met vitale infrastructuur zoals drinkwaterbedrijven). Tevens afstemming ANVS, NKC (indien opgeschaald).
Off-site emergency GRIP 4 Voor Zeeland: GRIP 5	Een nucleair ongeval waarbij de nodige veiligheidssystemen niet functioneren, kan leiden tot een grote emissie van radioactieve stoffen en waarbij zeker maatregelen buiten het terrein van de installatie dienen te worden overwogen. Maatregelen als schuilen, evacuatie en jodiumprofylaxe kunnen aan de orde zijn, evenals indirecte maatregelen. Communicatie wordt opgeschaald: ministerie IenM, NKC, Veiligheidsregio's.

De VRTwente heeft te maken met de Duitse kwalificaties, zij heeft bij emergency standby en plant emergency naast GRIP 2 de term 'voralarm' beschreven. Voor Site en Off-site: Katastrophealarm. De IAEA (Internationaal Atoomenergie Agentschap) werkt met ongevalclassificaties die in grote lijnen overeenkomen met de Nederlandse begrippen.

4. Eerste communicatieacties bij een stralingsincident

Bij aanvang van een incident zorgt de gemeente waar het incident plaatsvindt of de veiligheidsregio voor het treffen van de eerste maatregelen en voor de communicatie. Ondertussen wordt de ernst van de situatie door de ANVS beoordeeld.

Kenmerkend voor een crisis is verwarring, chaos en een gebrek aan feiten en cijfers in de beginfase. Dit wordt het 'informatievacuüm' genoemd. Tegelijkertijd bestaat er bij samenleving en pers een enorme behoefte aan duidelijkheid en geruststelling.¹² Het is cruciaal binnen een uur na het begin van het stralingsincident naar buiten te treden met de feitelijke informatie die voorhanden is. Nog belangrijker is dat de zogenaamde snelle bronnen (ooggetuigen, (burger)journalisten) gevolgd blijven worden voor updates over de situatie.

Als er sprake is van een stralingsincident is het goed om allereerst de volgende zaken te checken zodat snel duidelijk wordt wie de regie heeft in de communicatie en het Gouden Uur effectief start.

- Wat blijkt uit de omgevingsanalyse?
- Is er een sprake van een regionale of landelijke opschaling van de crisisorganisatie?
- Gaat het om een incident met een A-object of een B-object?
- Is er een classificatie en zo ja onder welke classificatie valt het incident?

4.1 Omgevingsanalyse

Soms is een incident klein, maar wordt het door de samenleving als groot ervaren. Het kan ook zijn dat het incident groot is, maar dat nog niet overzien wordt. Daarom moet direct worden gestart (vanaf de eerste melding of vanaf de eerste signalen van ongerustheid) met het maken van een omgevingsanalyse. Dit wordt door diverse partijen gedaan: zowel door de communicatieafdeling van de ANVS, de ministeries als door de communicatieafdelingen van de betrokken gemeente of veiligheidsregio. Binnen de crisisstructuur worden omgevingsanalyses afgestemd en samengevoegd, afhankelijk van de opschaling.

Met behulp van die analyses wordt duidelijk hoe de publieke opinie zich ontwikkelt, wat er leeft en wordt beleefd en wat deskundigen over het incident communiceren. Op basis van de omgevingsanalyse en op basis van de feiten, kan de overheid vervolgens een proactieve en interactieve aanpak kiezen. En door omgevingsanalyses frequent uit te voeren, kunnen kritische geluiden tijdig waargenomen worden en kan daarop ingespeeld worden.

¹² Uit: Geen commentaar van Marynissen, Pieters, van Dorpe, Vergeer, van het Erve

5. Wetgeving en rolverdeling

Dit plan vloeit voort uit de nationale wet- en regelgeving zoals de Kernenergiewet en de Wet op de Veiligheidsregio's. Daarin staat opgenomen wat onder andere de verwachtingen zijn ten aanzien van informatieverstrekking. Ook wordt verwezen naar teksten uit andere documenten zoals het Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten en de Regionale Rampenbestrijdingsplannen van de Veiligheidsregio's. De uitgebreidere wet- en regelgeving staat in hoofdstuk 3 van het NCS Responsplan.

5.1 Wetgeving

In de Kernenergiewet en de Wet op de veiligheidsregio staan de volgende artikelen over de het geven van informatie en instructies aan de bevolking:

Kernenergiewet, artikel 43a:

1. Onze Minister en Onze Minister wie het aangaat, dragen er zorg voor dat de bevolking die wordt getroffen door een ongeval met een categorie A-object of door een ongeval met een categorie B-object dat krachtens artikel 42 als een ongeval met een categorie A-object wordt bestreden, onverwijd en bij herhaling doelmatige informatie wordt verstrekt over de te volgen gedragslijn en de maatregelen die zijn getroffen ter bestrijding van dat ongeval, daaronder begrepen maatregelen ter bescherming van de gezondheid.
2. De in het eerste lid bedoelde informatie heeft in ieder geval betrekking op:
  - a. het ongeval, met name over de oorzaak, de omvang en de te verwachten gevolgen voor mens en milieu, alsmede over het te verwachten verloop van het ongeval
  - b. de wijze waarop de bevolking wordt gewaarschuwd, op de hoogte gehouden en beschermd
  - c. instructies aan de bevolking die afhankelijk van de aard van het ongeval betrekking kunnen hebben op onder meer het gebruik van verontreinigde levensmiddelen, de hygiëne en ontsmetting, het verblijf binnenshuis, distributie en gebruik van beschermende stoffen en evacuatie
  - d. de diensten of personen bij wie nadere informatie kan worden ingewonnen.

Wet veiligheidsregio's, artikel 7, eerste en derde lid:

De burgemeester draagt er zorg voor dat de bevolking informatie wordt verschaft over de oorsprong, de omvang en de gevolgen van een ramp of crisis die de gemeente bedreigt of treft, alsmede over de daarbij te volgen gedragslijn. De burgemeester stemt zijn informatievoorziening, bedoeld in het eerste en tweede lid, af met de informatievoorziening door of onder verantwoordelijkheid van Onze bij rampen en crises betrokken Ministers.

5.2 Verantwoordelijkheden en bevoegdheden bij stralingsincidenten

In de Bestuurlijke Netwerkaart Stralingsincidenten¹⁹ staan de bevoegdheden van de bestuurders bij een stralingsongeval als volgt omschreven (letterlijke tekst):

Categorie A-object, coördinatie (ernstig) ongeval

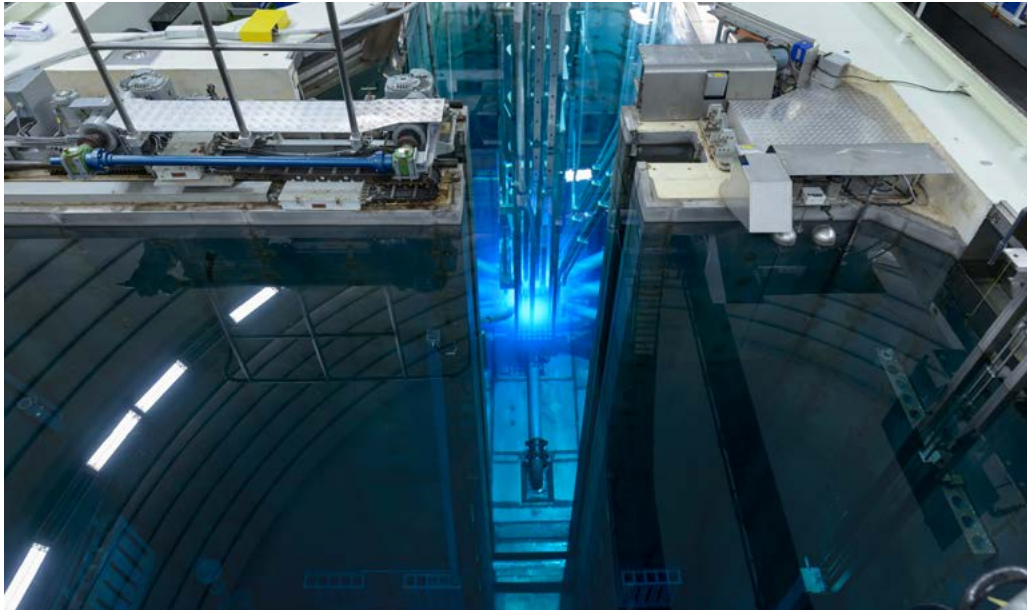
- Minister van IenM
- Elke minister op zijn beleidsterrein
- Voorzitter veiligheidsregio
- Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS).

Categorie B-object, coördinatie ongeval

- De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio.

De minister van IenM coördineert de bestrijding van ongevallen met A-objecten. De minister van IenM draagt zorg voor een passende informatieverstrekking bij een ongeval met een A-object richting de Nederlandse bevolking en aan personen die betrokken zijn bij de bestrijding. Afhankelijk van de impact van het ongeval, zijn ook nog andere ministers betrokken. Bijvoorbeeld het ministerie van Volksgezondheid,

¹⁹ Bestuurlijke netwerkaart 6 Stralingsincidenten + Bevoegdhedenschema 6 Milieu en Stralingsincidenten

Welzijn en Sport als de gezondheid van mensen in het geding is. De burgemeester of voorzitter veiligheidsregio heeft de coördinatie bij een B-object. De minister kan besluiten dat een ongeval met een categorie B-object wordt bestreden als een ongeval met een categorie A-object.

De minister van VenJ heeft een coördinerende rol voor de nationale crisisbeheersing en de gecoördineerde besluitvorming over algemene maatregelen.

Er zijn drie interdepartementale gremia waarin adviezen tot stand komen en/of besluitvorming plaatsvindt ten aanzien van de crisisbeheersing:

- Het Interdepartementaal Afstemmingsoverleg, het IAO (voorheen Adviesteam), onder voorzitterschap van meest inhoudelijk meest betrokken directeur van het NCTV.
- De Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing (ICCB) komt bij elkaar bij het NCC en wordt voorgezeten door de NCTV. DG's uit betrokken departementen nemen deel, eventueel aangevuld met inhoudelijke adviseurs/experts. De NCTV nodigt uit en bepaalt wie deelneemt.
- Als er politieke besluitvorming vereist is, kan worden overgegaan tot het bij elkaar roepen van de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb). Dat overleg vindt in de regel plaats bij het NCC en wordt voorgezeten door de minister van VenJ of de MP. Welke ministers worden uitgenodigd, wordt bepaald door de voorzitter.

De cyclus IAO-ICCb-MCCb kan zo nodig flexibel worden toegepast.

De structuur is gebaseerd op het generieke model voor de crisisbeheersing in Nederland, zoals in het Nationale Handboek Crisisbeheersing (NHC) is opgenomen. Het DCC van het ministerie van IenM is verantwoordelijk voor de crisisbeheersing op nucleair/straling gebied, waaronder ook voor de aansluiting op de nationale crisisstructuur en kennisstructuur.

Expertteam Straling en Nucleair

In geval van een (dreigend) stralingsincident wordt het landelijke kennis- en adviesnetwerk voor stralingsincidenten het CETsn geactiveerd. Dit team formuleert een advies op basis van de situatie en haar kennis en deskundigheid, gericht op de beheersing van de effecten van stralingsincidenten voor mens en milieu. Het CETsn levert inhoudelijke informatie over het ongeval gericht op publieksinformatie en voorlichting aan de diverse partijen. Het CETsn adviseert en rapporteert over de consequenties van (dreigende) kernongevallen en andere stralingsincidenten aan bestuurders en besluitvormers in de nationale en regionale crisisstructuur.

Nationaal Crisiscentrum

Ongeacht het GRIP-niveau kan het Rijk sturing geven, richting geven en faciliteren. Er zijn situaties waarbij naar het oordeel van het Rijk de nationale crisisaanpak door het Rijk nodig is om ingezet te worden. Het NCC vervult de functie van interdepartementaal coördinatiecentrum en knooppunt van en voor bestuurlijke informatievoorziening en de crisiscommunicatie. Het NCC fungeert als direct aanspreekpunt van het Rijk voor de veiligheidsregio's. Het LOCC levert onder gezag van de NCTV tijdens nationale opschaling het multidisciplinaire Landelijk Operationeel Beeld, toetst bestuurlijke dilemma's en handelingsperspectieven op operationele uitvoerbaarheid en levert operationele handelingsperspectieven.

Crisiscommunicatie

Crisiscommunicatie is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van het lokaal of regionaal bevoegd gezag en de betrokken departementale directies Communicatie. De veiligheidsregio verzorgt de instructies voor de bedreigde of getroffen bevolking over urgent uit te voeren maatregelen.

Bij een lokale/regionale crisis met nationale uitstraling of waar meerdere ministeries betrokken zijn, kan de coördinatie van (crisis)communicatie snel opgeschaald worden naar nationaal niveau, naar het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie. In het geval van een ongeval met categorie A-objecten en bij ongevallen in het buitenland met regio-overstijgende gevolgen verstrekt het NKC de kaders voor pers- en publiekscommunicatie zoals die gelden op nationaal en regionaal niveau.

5.3 Taken en werkwijze ANVS

In 2015 is de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS) opgericht.¹⁴ Deze nieuwe onafhankelijke autoriteit richt zich op de ontwikkeling van wet- en regelgeving, veiligheidseisen, transport, vergunningverlening, handhaving en toezicht en voorlichting. De ANVS is ook medeverantwoordelijk voor de voorbereiding op mogelijke incidenten waar straling zou kunnen vrijkomen.

De ANVS heeft een rol in het geven van voorlichting. De Autoriteit informeert de Nederlandse bevolking op passende wijze over ongewone gebeurtenissen (zie pagina 26) binnen nucleaire inrichtingen in Nederland, en, voor zover daarover informatie beschikbaar is, over ongewone gebeurtenissen binnen vergelijkbare buitenlandse inrichtingen in de nabijheid van Nederland (amendement KEW art 43b).

De communicatieafdeling van de ANVS geeft informatie over processen en procedures. Ook geeft zij uitleg over en duiding aan straling en stralingsincidenten. De medewerkers van de afdeling communicatie van de ANVS nemen deel aan de CrisisExpertTeam Straling en Nuclear, het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie, het eventuele Rapid Action Team van DCO en kunnen gevraagd worden aan te sluiten bij de voorbereidingsgroep van het DCC, op aanvraag van de crisiscoördinator van de directie communicatie van het ministerie van IenM.

De communicatieafdeling van de ANVS biedt ondersteuning en advies aan de Veiligheidsregio's tot het moment van hogere opschaling. Vanaf dat moment wordt ondersteuning en advies gegeven door het NKC.

5.4 Rol burgemeester/voorzitter van de veiligheidsregio

Zowel bij een stralingsincident bij een A-object als bij een B-object ligt de verantwoordelijkheid voor de primaire woordvoering in het eerste uur/de eerste uren bij de burgemeester van de brongemeente en/of voorzitter veiligheidsregio brongemeente. De burgemeester blijft verantwoordelijk voor de communicatie over de Bevolkingszorg processen waaronder evacuatie, communicatie, opvang en verzorging. Bij de Veiligheidsregio is immers uitgebreide kennis aanwezig over de lokale en regionale facetten zoals industrie, agrariërs, waterwegen en kwetsbare bewoners.

De samenleving verwacht van de burgemeester dat hij/zij optreedt als boegbeeld en burgervader/moeder. Bij een (dreigend) stralingsincident communiceert de burgemeester volgens de lijn van de drie communicatiestrategieën: betekenisgeving, informatieverstrekking en schade beperken. Zolang er nationaal geen opschaling plaatsvindt, verzorgt de Taakorganisatie Communicatie de coördinatie van de crisiscommunicatie onder verantwoordelijkheid van de gezaghebbende burgemeester.

¹⁴ Uit Nationaal Crisisplan Straling

Met het oog op de crisisbeheersing van stralingsincidenten bij een categorie A-object, maken de veiligheidsregio en de vergunninghouder afspraken over het op elkaar aansluiten van on-site incidentbestrijding en off-site effectbeheersing van stralingsincidenten en de daarbij horende crisiscommunicatie. Bij een Emergency Standby of Plant Emergency ligt de verantwoordelijkheid voor voorlichting/communicatie bij de veiligheidsregio. In dat geval kunnen nationale organisaties betrokken zijn, maar er hoeft dan nog geen noodzaak te zijn voor een volledig gecoördineerde nationale opschaling/respons.

Bij een stralingsincident bij een categorie B-object is de burgemeester verantwoordelijk voor de communicatie (doorgaans GRIP 1 t/m GRIP 3). De beheersing van een stralingsincident bij een categorie B-object kan opschaling van de crisisbeheersingsorganisatie vereisen, waarmee de coördinatie bij de voorzitter van de veiligheidsregio kan komen te liggen (doorgaans GRIP 4).

De burgemeester kan de minister verzoeken om een stralingsincident bij een categorie B-object te bestrijden als een stralingsincident bij een categorie A-object. De minister van IenM draagt zorg voor een passende informatieverstrekking bij een ongeval met een A-object richting de Nederlandse bevolking en aan personen die betrokken zijn bij de bestrijding, dus in dit geval ook. De communicatie en woordvoering is dan nog steeds primaire verantwoordelijkheid van de Veiligheidsregio. Het NKC wordt opgeschaald. Tussen burgemeester en minister zullen steeds heldere afspraken worden gemaakt over wie het woord doet en welke strategie gevoerd wordt.

5.5 Belegging woordvoeringstaken

Bij een groot stralingsincident is het belangrijk te weten dat meer partijen en personen een rol hebben in de woordvoering. Eenieder doet dit vanuit de eigen deskundigheid en verantwoordelijkheid. Hieronder staat een aantal voorbeelden beschreven:

Actor	Woordvoeringstaken
Exploitant	De exploitant start met communiceren over het (mogelijke) incident. Bij een stralingsincident is de vergunninghouder van een categorie A- of B-object verplicht alle informatie aan de burgemeester en voorzitter veiligheidsregio en landelijke kennis- en adviesnetwerk te verschaffen die deze nodig hebben in de crisisbeheersing. (Uit: Nationaal Crisisplan Stralingsincidenten). Op het gebied van crisiscommunicatie geeft de exploitant informatie over bedrijf en haar processen, mits afgestemd met ANVS en/of Veiligheidsregio.
Veiligheidsregio	Bij een incident waarbij de communicatierol bij de regio ligt, kan de regionaal operationeel leider of adviseur geneeskundig een taak als woordvoerder hebben over operationele zaken namens de veiligheidsregio. De burgemeester of voorzitter veiligheid kan woordvoering doen, zeker waar het gaat om de rol van boegbeeld en burgervader/moeder.
Brongemeente/voorzitter veiligheidsregio	Bij een stralingsincident 'Emergency standby' communiceert de Veiligheidsregio (tenzij). De voorzitter of burgemeester brongemeente heeft de woordvoering. In onderling overleg kan ook de burgemeester van de effectgemeente een taak hebben. Bij een 'Site emergency' communiceren de minister en de voorzitter veiligheidsregio. De voorzitter Veiligheidsregio start met de woordvoering tot de landelijke overheid is ingesteld. In onderling overleg kan ook de burgemeester van de bron- en effectgemeente een taak hebben. Bij een (dreigend) stralingsincident bij een categorie B-object zorgt de burgemeester / voorzitter veiligheidsregio ervoor dat de bevolking wordt geïnformeerd (zodanig in afstemming met de minister(s)).
NKC	Bij een ernstig stralingsincident wordt altijd opgeschaald naar NKC. Vanaf dat moment wordt daar de strategie, evenals pers- en publiekscommunicatie van departementen afgestemd. Geeft advies over woordvoeringslijn en stemt af met alle betrokken departementen en regio's/brongemeente. Organiseert en zorgt voor publieksvoorlichting.
Minister van IenM	Coördinatie en eindverantwoordelijk. Bij een (dreigend) ernstig stralingsincident bij een categorie A-object zorgt de minister ervoor dat de bevolking 'onverwijd en bij herhaling' wordt geïnformeerd.

Actor	Woordvoeringstaken
Minister President	Op advies van NKC en na besluit MCCB kan Minister-president een statement maken, gericht op empathie.
Minister van BuZa	Communicatie richting ambassades. Ontvangt en beantwoordt vragen van ambassadeurs en eventueel Nederlanders in het buitenland (indien geen apart telefoonnummer is ingesteld).
Minister van VenJ	Woordvoering door minister VenJ indien onderwerp over openbare orde & veiligheid / justitie gaat, na afspraken NKC / NCC. Woordvoering door minister/woordvoerder V&J over strafrechtelijke aspecten, na afspraken NCC.
Minister van VWS	Uitleg over voorkomen van gezondheidseffecten. Verantwoordelijk voor informeren bewoners over distributie voedselketen, gezondheid, distributie jodiumtabletten, na afspraken met NKC / NCC en veiligheidsregio.
ANVS	De ANVS geeft informatie voor de voorlichting aan de bevolking en specifieke doelgroepen (zoals landbouworganisaties en de industrie). Geeft informatie over processen, procedures en uitleg/duiding over straling en stralingsincidenten.
RIVM	Medische en gezondheidsaspecten: VWS en RIVM.
IenM	Woordvoering milieu, waterwegen, openbaar vervoer, vitale infrastructuur, na afspraken met NKC / NCC. Lokale maatregelen kunnen na contact NKC ook door regio / brongemeente worden gecommuniceerd.

5.6 Het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie

Activering van het Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie (NKC) bij een nucleair incident geschiedt op last van de NCTV of de directeur Communicatie van het ministerie van IenM.

Het NKC wordt ingezet om tijdens een landelijke crisis, de crisiscommunicatie te coördineren en organiseren en kan worden ingezet om de crisiscommunicatie sneller en slagvaardiger vorm te geven bij kleinere incidenten. Het NKC bestaat uit de Directeur Communicatie van het ministerie van Veiligheid en Justitie, Hoofd Eenheid Communicatie van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, de Directeur Communicatie van het ministerie van IenM, al dan niet aangevuld met andere directeuren van mogelijk betrokken departementen. Tot slot levert het ministerie van IenM een coördinator pers- en publieksteam. Dat Pers- en Publieksteam bestaat uit gespecialiseerde crisiscommunicatieadviseurs vanuit

ten minste de Eenheid Communicatie van de NCTV, het ministerie van Veiligheid en Justitie en medewerkers van het ministerie van IenM. De ANVS stuurt een communicatieadviseur als liaison en adviseur naar het NKC.

Het NKC fungeert als knooppunt van informatie vanuit de rijksoverheid op het gebied van pers- en publieksvoorlichting. Het NKC kan worden opgeschaald bij incidenten waarbij het gezag (nog) decentraal ligt maar die mogelijk uitstraling op nationaal niveau hebben en/of meerdere departementen raken. De taken van het NKC zijn:

- Bepalen eerste voorlichtingsstrategie voor nationale niveau.
- Formuleren van communicatiekaders en kernboodschappen (afgestemd met de veiligheidsregio's), daar waar het de nationale bevoegdheden betreft.
- Aanspreekpunt voor nationale, regionale en of lokale partners.
- Maken van omgevingsanalyses.
- Adviseren van Interdepartementaal Afstemmingsoverleg, de Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing en de Ministeriele Commissie Crisisbeheersing.
- Ontwikkelen, coördineren en deels uitvoeren van de pers- en publieksvoorlichting van de rijksoverheid.
- Informeren van andere overheden over de communicatieactiviteiten van de rijksoverheid en het coördineren van de communicatie van de rijksoverheid en andere overheden.

Op basis van omgevingsanalyses, waaruit blijkt wat er leeft bij de samenleving en pers en op basis van de feiten en cijfers die voorhanden zijn, formuleert het NKC een geïntegreerd communicatieadvies over de inhoud en organisatie van de crisiscommunicatie. Daarbij worden de communicatieve dilemma's en beslispunten voorgelegd aan het eerdergenoemde ICCb/MCCb.

Dit advies wordt samen met de besluiten onder andere doorvertaald naar woordvoeringslijnen, webmateriaal, persberichten, scripts en FAQ's. De omgevingsanalisten monitoren permanent het effect van de communicatieoperatie in termen van informatiebehoefte, gedrag van betrokkenen en kritiek of steun met betrekking tot de crisisaanpak.

Het NKC neemt de verantwoordelijkheid voor de crisiscommunicatie niet over bij de inzet voor regionale crises, deze verantwoordelijkheid blijft verbonden aan het bevoegd gezag in de regio.¹⁵

In het Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming staat bovendien dat de mogelijkheid bestaat om een communicatieliasion uit het NKC af te vaardigen naar de veiligheidsregio.

6. Grensoverschrijdende incidenten

Verscheidene buitenlandse kernreactoren en kernenergiecentrales zijn gevestigd in de grensstreek. Als daar iets gebeurt, heeft dat mogelijk effect op Nederland. Het gaat dan om:

- De kernenergiecentrales Doel in België staan op ongeveer 3 kilometer van de grens met Nederland: 2,8 km ten oosten van gemeente Hulst en 6 km ten zuidwesten van de gemeente Woensdrecht.
- De kernenergiecentrales Tihange in België staan verder van de grens met Nederland: 38 km.
- De kernenergiecentrale van Emsland in Duitsland staat op ongeveer 20 kilometer afstand van de grens met Nederland.
- De reactor in Mol in België staat op ruim 10 km afstand van de grens met Nederland (deze reactor heeft een kleiner vermogen dan de kernenergiecentrales).

In het geval van een incident bij bovenstaande reactoren kan de noodzaak ontstaan om in Nederland directe of indirecte maatregelen te nemen. Ook hiervoor geldt de structuur zoals afgesproken: de Veiligheidsregio's nabij de grens gaan communiceren. Ook gaan zij de communicatie voorbereiden voor het geval in hun gebied maatregelen genomen moeten worden als evacuatie, schuilen en de inname van jodiumprofylaxe. Bij grote incidenten biedt het NKC ondersteuning en coördinatie zoals genoemd in hoofdstuk 5.6.

¹⁵ Uit: Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming 2016

Nucleaire installaties in de nabijheid van Nederland

Bij een (stralings)incident in één van deze buurlanden zal Nederland (in casu het Nationaal Crisis Centrum (NCC)) op grond van samenwerkingsovereenkomsten, tevens rechtstreeks via de nationale crisiscentra van de betreffende landen geïnformeerd worden over het incident.

Bij een stralingsincident in een buurland¹⁶ hebben de meeste veiligheidsregio's met nucleaire installaties in of nabij de grensstreek afspraken gemaakt met buurlanden België en Duitsland over crisisbeheersing en crisiscommunicatie. Eenduidigheid in planvorming en aanpak is randvoorwaarde voor een goede, afgestemde communicatie, zowel voor de regionale als nationale overheden.

Bij een stralingsincident *verder* buiten Nederland: in dit geval is er over het algemeen geen sprake van daadwerkelijke stralingsdreiging voor de bevolking in Nederland en is er dus geen sprake van crisisbeheersing in termen van directe beschermende maatregelen. Als het gaat om kernenergiecentrales ver van de Nederlandse grens, zal de communicatie zich richten op de zorgen en vragen van de bevolking, op reisadviezen, controle van goederen of landbouwmaatregelen. Eventuele indirecte of overige maatregelen worden voorbereid of uitgevoerd binnen de reguliere crisisstructuren.

De ANVS wordt geïnformeerd door de EU en door de IAEA over ieder ongeval bij een kernenergiecentrale buiten Nederland met mogelijke directe en indirecte effecten op Nederlands grondgebied. Het CETsn overweegt minimaal de volgende acties zoals:

- Analyseren van de ongevalsituatie op basis van de beschikbare informatie.
- Bewaken van de radioactiviteit in het milieu en, indien van toepassing, in de voedselketen.
- Bewaken van import/export van mogelijk besmette producten of goederen vanuit het land waar het ongeval heeft plaatsgevonden.
- Bewaken van transportmiddelen (wegverkeer/spoorverkeer/scheepvaart/luchtvaart).
- Geven van publieksvoorlichting over wat er aan de hand is en wat het handelingsperspectief is.
- Adviseren van ministeries.¹⁷

¹⁶ Uit Nationaal Crisisplan Straling

¹⁷ Uit: Responsplan NCS 2016

Voorbeelden en ervaringen ongevallen ver buiten Nederland

Tsjernobyl

Als gevolg van een mislukte veiligheidstest vonden er op 26 april 1986 in de toenmalige Sovjet-Unie twee explosies plaats in een van de reactoren van de kerncentrale Tsjernobyl. Door een van die explosies en de intens hete grafietbrand kwam een groot gedeelte van de radioactieve stoffen uit de reactor vrij. De reactor heeft tien dagen lang gebrand. Hierdoor werden grote hoeveelheden radioactieve stoffen verspreid over Europa en delen van Azië. In de weken na de ramp leverden de stoffen voor veel landen een probleem op, zo ook voor Nederland. De ramp werd later geclassificeerd op niveau zeven, het hoogste niveau van de internationale INES-schaal (zie pagina 28). Het RIVM verrichtte metingen en zowel in de lucht als op de grond werd verhoogde radioactiviteit gemeten. Nadat bleek dat het zou gaan regenen kondigde de regering meteen een 'graasverbod' af. Er begon een zoektocht naar de juiste communicatie over melk en gewassen.

Er werden vijftig telefoonlijnen geopend waar burgers dag en nacht terecht konden met vragen. Dagelijks kwamen er vele honderden telefoontjes binnen, de mensen waren er niet gerust op. Waarom werd op de Duitse televisie gezegd dat kinderen niet op het gras mochten spelen en dat zwangere vrouwen een picknick beter konden vermijden? Waarom werd dat dan voor Nederlanders wél veilig geacht? Er waren geen Europese richtlijnen over de maatregelen die nodig waren. Daarom ontstond ook daarover een memostroom¹⁸.

Voor boeren werd een afzonderlijk informatiecentrum met dertig telefoonlijnen ingericht. Communicatie was verder gericht op tuinders (geen slootwater op planten sproeien), slachtvee, melk, eten van gewassen.

Fukushima

In Fukushima ontstond op 11 maart 2011 een kernramp als gevolg van de zeebeving en daaropvolgende Tsunami. Nederland heeft op meerdere manieren te maken gehad met de gevolgen hiervan. Denk hierbij bijvoorbeeld aan: binnenkomende vliegtuigen en schepen uit besmet gebied, Japanse geïmporteerde producten, Nederlandse toeristen en Japanse toeristen en Nederlanders die zich zorgen gingen maken over nucleaire toepassingen in Nederland.¹⁹

Ten behoeve van burgers is de website crisis.nl geactiveerd. Hiervoor heeft het LOCC met medewerking van onder meer Veiligheidsregio Zeeland een lijst van vragen en antwoorden ontwikkeld, die ook ter beschikking stond aan gemeenten, huisartsen etc. Het heeft circa een week geduurd voordat deze lijst was uitgekristalliseerd, het was niet voorbereid.

De Nederlandse veiligheidsregio's hebben vooral te maken gehad met vraagstukken in de havens binnen hun verzorgingsgebied. In de landen om ons heen werd besloten tot het controleren van alle vluchten uit Japan op straling. Voor Schiphol bepaalde het Ministerie van Veiligheid en Justitie dat passagiers, bagage en goederen gecontroleerd moesten worden.

In Fukushima bleek zowel bij de evacuatie, als bij de jodiumdistributie als bij het opruimen van besmet gebied de positionering van de gemeente bijzonder belangrijk. Crisiscommunicatie was lastig, anders dan nu met de opkomst van de (sociale) media had de overheid weinig zicht op de geruchten.

Aanbeveling²⁰

'Zeker in de startfase van een ramp staat de bevolking er als eerste en alleen voor. Nadat hulpverleners ter plaatse zijn, zijn de burgers de belangrijkste bondgenoten. Dit betekent dat gedrag en communicatie van de hulpverleners en de overheid moeten zijn geënt op respect en vertrouwen en op het bevorderen en benutten van zelfredzaamheid. Het gaat bij rampenbestrijding om een coproductie, die niet alleen vraagt om burgerparticipatie, maar net zo goed om afgestemde overheidsparticipatie.'

¹⁸ Uit: Historisch Nieuwsblad juli 2009 Franka Hummels

¹⁹ Uit: Fukushima, lessen voor besturen en medewerkers van de hulpverlenende diensten CKV (Centrum Kernongevallenbestrijding Veiligheidsregio's)

²⁰ Uit: Fukushima, lessen voor besturen en medewerkers van de hulpverlenende diensten CKV (Centrum Kernongevallenbestrijding Veiligheidsregio's)

7. Terrorismedreiging

Bij terreurdreiging treden procedures in werking die zijn vastgelegd door de Nationaal Coördinator Terrorismedreiging en Veiligheid. Het NCTV is verantwoordelijk voor de communicatiestrategie en woordvoering over oorzaak, schuld en gevolg. Het NKC komt in actie, met communicatieadviseurs van de NCTV. Dit Crisiscommunicatieplan Stralingsincidenten blijft gehandhaafd. De effecten op bevolking en milieu zullen niet veranderen, de bevolking moet immers nog steeds instructies krijgen en nog steeds gewaarschuwd worden. Er is wel meer afstemming nodig omdat er meer kanten aan het incident zitten en er daardoor meer betrokkenen zijn. Dat geldt ook voor de communicatie bij een stralingsincident in combinatie met bijvoorbeeld cybercriminaliteit, extreem weer en uitval drinkwater, gas en stroom.

Indien een dreiging speelt, wordt de voorzitter CETsn geïnformeerd. De voorzitter CETsn kan besluiten (een gedeelte van) de organisatie te activeren. Het kan zijn dat dit in alle vertrouwelijkheid moet gebeuren. Nationaal kunnen de responsprioriteiten hierbij zijn:

- bepaal hoe ernstig de dreiging is;
- beoordeel het risico van de dreiging;
- stel passende acties vast om het risico te minimaliseren, bijvoorbeeld aanvullende bescherming van faciliteiten;
- stel de strategie voor publieksvoorlichting vast;
- stel de noodzaak vast voor het nemen van voorzorgsmaatregelen om de gevolgen van de dreiging te beperken.

Communicatie²¹ bij een dreiging of aanslag volgt de reguliere bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dat betekent dat:

- Communicatie over de opsporing ligt bij het Openbaar Ministerie.
- Communicatie over alertering en de generieke dreiging ligt bij de minister van Veiligheid en Justitie.
- Communicatie over de lokale dreiging ligt bij de (Pers) Officier van Justitie.
- Communicatie over de situatie ter plaatse en de feiten over de hulpverlening gebeurt op basis van reguliere regionale afspraken.
- Communicatie over de openbare orde en overall situatie in de gemeente ligt bij de burgemeester.

Afhankelijk van de situatie zal de Minister President namens het Kabinet de bevolking toespreken. In geval van een (dreiging van een) terroristische aanslag stemmen alle relevante partijen hun communicatie zoveel mogelijk met elkaar af. Indien mogelijk wisselen lokaal, regionaal en nationaal niveau communicatieadviseurs met elkaar uit.

Communicatie over	Verantwoordelijk
Feiten lokaal	Hulpverleningsdiensten
Duiding en handelingsperspectieven lokaal	Burgemeester/Voorzitter veiligheidsregio, binnen de driehoek (bij terrorismescenario)
Handhaving OOV	Burgemeester/Voorzitter veiligheidsregio
Veiligheidsmaatregelen algemeen	NCTV, Nationale Politie
Veiligheidsmaatregelen lokaal	Burgemeester/Voorzitter veiligheidsregio en OM (bewaken en beveiligen)
Opsporingsonderzoek	OM
Feiten nationaal en duiding nationaal	Betrokken vakminister (V&J)

²¹ Uit: Handreiking terrorismegevolgbestrijding november 2015

Communicatie over	Verantwoordelijk
Duiding en handelingsperspectieven nationaal	Minister-president/vice MP
Duiding nationaal en symboolfunctie	Koning
Duiding internationaal	MinBuZa/MP
Dreigingsniveau	NCTV

8. Ongewone gebeurtenissen

Het gaat hierbij om gebeurtenissen die te maken hebben met een verstoring van de bedrijfsvoering van de installatie. Het kan betrekking hebben op technische gebreken in de installatie of op menselijke fouten. In uitzonderlijke ernstige gevallen kan het gaan om situaties waarbij sprake was of had kunnen zijn van:

- Een lozing van radioactieve stoffen
- Een abnormale verhoging van een normale lozing van radioactieve stoffen
- Een verhoging van het stralingsniveau aan de terreingrens
- Het onbedoeld buiten de inrichting raken van radioactieve stoffen
- Of de blootstelling van een werknemer aan een hoger dan voorziene stralingsdosis

Afhankelijk van de ernst van de gebeurtenis en de specifieke technische ontwerpcriteria van de installaties gelden afzonderlijke meldingsverplichtingen. Ernstige gebeurtenissen moeten snel worden gemeld. Overige gebeurtenissen, zoals geringe besmettingen van oppervlakten of apparatuur en technische defecten of organisatorische afwijkingen zonder onmiddellijke gevolgen voor de bedrijfsvoering of de nucleaire veiligheid, moeten in bijvoorbeeld kwartaal-, halfjaars- of jaarverslagen worden beschreven. Voor elke nucleaire installatie is vastgelegd welke meldingscriteria gelden en welk type gebeurtenis op welke termijn aan de ANVS moet worden gemeld. Iedere ongewone gebeurtenis wordt op de website van de ANVS gemeld.

Hoe klein de impact ook is van een ongewone gebeurtenis, de aandacht vanuit de (internationale) media en de samenleving kan toch zeer groot zijn. Doordat er bijvoorbeeld meerdere kleine incidenten tegelijk plaatsvinden, waardoor de risicoperceptie groot is. De perceptie kan worden aangewakkerd door:

- Een incident of meerdere incidenten in binnen- en of buitenland
- Media-aandacht
- Optreden overheden of deskundigen
- Vertrouwen of gebrek aan vertrouwen

In Nederland zijn Nationale Crisisbeheersingsplannen, Regionale Rampenbestrijdingsplannen en Gemeentelijke Sociale Calamiteitenplannen. Hoe om te gaan met maatschappelijke onrust op zichzelf, staat niet altijd duidelijk omschreven. Zowel nationaal, regionaal als lokaal kan het betekenen dat de inzet voor communicatie wordt opgeschaald om de onrust weg te nemen, terwijl de inzet op andere processen nauwelijks of zelfs niet nodig is.

Classificaties

INES (International Nuclear and Radiological Event Scale) is een nucleair-specifieke schaal die met behulp van een getal de ernst van een ongeval of incident met straling weergeeft, achteraf. Deze schaal wordt (inter)nationaal voor communicatiedoeleinden gebruikt om ongewone gebeurtenissen te duiden. Alle gebeurtenissen die impact hebben of kunnen hebben op de veiligheid van een nucleaire installatie en van het transport van radioactief materiaal, kunnen op de INES schaal geclassificeerd worden volgens 7 niveaus (van 1 tot 7). Dit is vergelijkbaar met de schaal van Richter bij aardbevingen. In tegenstelling tot aardbevingen duurt een stralingsincident vaak langer waardoor omstandigheden kunnen veranderen en dus ook de INES-schaal. Vanaf INES-3 is sprake van een 'serious incident'. De ernst van de situatie bepaalt hoe en door wie er over het incident wordt gecommuniceerd. Bij een ongeval met een reactor in Nederland stelt de ANVS de INES classificatie vast.

Op de website van de ANVS bestaat de mogelijkheid onderdelen van de infographic van de INES schaal aan te klikken en de uitgebreide omschrijving te lezen²².

9. Nazorg

Afhankelijk van de ernst van het incident/calamiteit/ramp zal een minder groot, dan wel zeer groot plan van aanpak Nafase moeten worden gemaakt. Gemeenten en veiligheidsregio's zullen lokale en regionale plannen maken conform hun deelplan Herstelzorg/Nafase/Nazorg. In geval van een nationale ramp zullen ook op ministerieel niveau plannen worden gemaakt. Ook voor het onderwerp communicatie wordt een plan Nafase gemaakt. Dit onderwerp is een wezenlijk onderdeel en vergt een uitgebreide en gecoördineerde aanpak van alle partijen. Een goede Nafase is cruciaal voor de verwerking, waarbij in een plan van aanpak de volgende aspecten op het gebied van communicatie om voorrang vragen:

- Schade
- Psychosociaal (regionale psychosociale hulpverlening, Informatie Verwijs Centrum etc.)
- Geneeskundig (naast medische zorg ook eventueel gezondheidsonderzoek)
- Terugkeer wel of niet, wederopbouw
- Ontsmetting of niet
- Huisvesting
- Milieu
- Natuur
- Economie
- Ruimtelijke ordening
- Weg en water
- Drinkwater
- Financiën
- Bijzondere Uitvaartzorg en Collectieve Rouwverwerking
- Landbouw, veeteelt
- Strafrechtelijk onderzoek, juridische aspecten
- Enzovoort

²² <http://www.autoriteitnvs.nl/onderwerpen/ines>

Korte termijn

De meeste mensen herstellen op den duur op eigen kracht. Naast water, voeding, onderdak en medicijnen zal de overheid de communicatie blijvend moeten inzetten op:

- Steeds opnieuw feitelijke en actuele informatie
- Steun en troost
- Perspectief (blijf handelingsperspectieven geven).

Op de korte termijn is het van belang de volgende aspecten in ogenschouw te nemen:

- Communiceer op maat: van minister tot burgemeester. Kijk waar mensen behoefte aan hebben.
- Kies als perslocatie een vaste, neutrale locatie zoals Den Haag of het gemeentehuis.
- Het kan zijn dat mensen niet meer in hun eigen woonomgeving zijn. Houd hier rekening mee.
- Bezoek locatie: is bezoek op de locatie mogelijk door bijvoorbeeld de Minister en/of de Minister-President? Dit geeft niet alleen betrokkenheid aan, maar daarmee is het ook mogelijk het signaal af te geven dat het (weer) veilig is.
- Kijk of het mogelijk is te ondersteunen bij burgerinitiatieven, zoals herdenkingsactiviteiten.
- Zorg voor visie op de Nafase. Maak duidelijk wat voorop staat, bijvoorbeeld: gezondheid, zelfredzaamheid, snelheid, zorgvuldigheid, herstel.

Bij de Nafase van een groot incident ontstaat mogelijk op den duur een capaciteitsprobleem en zullen communicatieadviseurs uit heel Nederland opgeroepen moeten worden om de getroffen regio bij te staan.

Bijlagen

Bijlage 1 Het eerste uur

Als er sprake is van een acuut ernstig ongeval, is er geen tijd om eerst dit plan door te lezen. Het eerste uur is goud waard. Dit uur staat in het teken van opschaling, betekenis geven en informatie verstrekking. De antwoorden op de meest prangende vragen moeten zo snel als mogelijk boven tafel komen; wat is er gebeurd en waarom, wie is verantwoordelijk, wat kan er nu nog gebeuren, wat doet de overheid/ gebeurt er lokaal, wat moet/kan ik zelf doen?

Reactietijd	Wie	Wat	Voorzet inhoud boodschap
Direct	<p>De vergunninghouder geeft in het eerste uur procesinformatie, informatie over de aard van de storing.</p> <p>De Veiligheidsregio geeft informatie over de inzet van de hulpdiensten.</p> <p>Opschaling naar een NKC wordt ingezet.</p> <p>Directie communicatie start alvast met realisatie omgevingsanalyses en verdeling van taken.</p>	<p>Snel contact met alle betrokkenen over afspraken over:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Activeren middelen: crisis.nl, 0800-1351 en NL Alert • Tijdpad inzet middelen • Gelijke beeldvorming • Q&A's • Omgevingsanalyse • Berichtgeving komend uur • Volgend overlegmoment. <p>Eerste afstemming woordvoeringslijnen.</p> <p>Bij grensoverschrijdend stralingsincident: heeft de Veiligheidsregio contact over communicatie, zoals genoemd in hun eigen RBPNI. De ANVS overlegt met de FANC (België).</p> <p>Het NKC stemt direct af met het Belgische CCGRC.</p>	<p><i>U ziet veel wagens rijden met sirene. Dit komt door een (kleine/grote) storing bij...</i></p> <p><i>In dergelijke gevallen nemen we het zekere voor het onzekere en zorgen we ervoor dat alle deskundigen ter plaatse gaan.</i></p> <p>De burgemeester/vergunninghouder/ copivoorlichter: <i>'Op dit moment wordt alle noodzakelijke informatie verzameld, zodra ik meer weet zal ik zorgen dat het openbaar wordt gemaakt.'</i> <i>'We weten dat er iets gebeurd is in... Op dit moment zijn de .... maatregelen aan het nemen. Over een uur...We nemen tot die tijd het zekere voor het onzekere en dat betekent ...Ik wil u vragen...'</i></p>
30 minuten na opschaling	<p>Na opschaling geeft NKC advies over woordvoering. NKC zorgt voor communicatie-afstemming tussen o.a. alle departementen en betrokken veiligheidsregio's en buurlanden.</p> <p>Tot die tijd ligt de primaire verantwoordelijkheid voor de woordvoering bij de burgemeester en voorzitter veiligheidsregio.</p> <p>De vergunninghouder blijft communiceren over de aard van de storing en de inzet om de storing/lozing te verhelpen.</p>	<p>Maken en afstemmen teksten en woordvoeringslijnen.</p> <p>Activeren afgesproken communicatiekanalen.</p> <p>ANVS zorgt voor duiding voor NKC en Veiligheidsregio ten behoeve van communicatiedoelinden.</p> <p>Eerste omgevingsanalyse gereed.</p>	<p><i>'Er is een ongeval/incident in/met de kerncentrale/reactor in... (locatie)(kan ook net over de grens zijn).'</i></p> <p><i>'De overheid neemt momenteel alle noodzakelijke maatregelen (wees concreet', geef procesinformatie).</i></p> <p>Ritme: <i>We know, we do, we care.</i></p> <p><i>'U wordt geadviseerd de berichtgeving te volgen via...'</i></p>
< 30 minuten	ANVS en Veiligheidsregio	Sturen meest relevante Q&A's aan NKC voor woordvoering, crisis.nl en mogelijke andere kanalen.	<i>'Meer informatie vindt u via: Crisis.nl, 0800-1351, website, NLAlert (in gebied zendmast)', twitteraccount.</i>
< 30 minuten	NKC en Veiligheidsregio	<p>Activeren crisis.nl en regionale websites (Limburg Veilig, Zeeland Veilig, Rijnmond Veilig etc)</p> <p>Indien ingezet: In persverklaringen en tweets hiernaar verwijzen.</p>	<p><i>2^e bericht (datum en tijd)</i></p> <p><i>'Er heeft vandaag op locatie XX een incident plaatsgevonden. Het xxxx heeft geconstateerd dat er xxx is vrijgekomen.'</i></p> <p><i>'Vanwege de weersomstandigheden adviseert ... om... rekening te houden met de mogelijkheid dat wij u gaan vragen voorbereidingen te treffen te schuilen/evacuëren voor gebied xxxx (tekening/plot)'</i></p> <p><i>'De overheid neemt alle noodzakelijke maatregelen en werkt volgens geoefende procedures om het ongeval te voorkomen / bestrijden.'</i></p>

Reactietijd	Wie	Wat	Voorzet inhoud boodschap
45 minuten na opschaling	NKC en Veiligheidsregio	Vorbereiden communicatie Bevolkingszorgaspecten: opvang, milieu, voorzorgsmaatregelen dieren, landbouw, visserij. Afspraken maken lokale en regionale afstemming (denk bijvoorbeeld aan drinkwaterbedrijven). Contacten met naburige veiligheidsregio's.	Afhankelijk van de maatregelen wordt een kernboodschap opgesteld.
< 45 minuten	NKC ANVS Veiligheidsregio	Buurlanden informeren over ontwikkelingen en maatregelen. NKC vertaling teksten. Eventueel via BuZa.	Feiten en perspectief/ procesinformatie blijven geven.
< 45 minuten	NKC en Veiligheidsregio	Omgevingsanalyse en advies maken. Afspraken maken regionale omgevingsanalyses en adviezen.	Essentiële punten uit omgevingsanalyses en adviezen met voorzitter veiligheidsregio / minister / burgemeester bespreken. Zorgen en angsten van samenleving bespreekbaar maken.
60 minuten na opschaling	NKC en Veiligheidsregio	Bepalen communicatiestrategie. Regionaal team communicatie verzorgt communicatieadvies en voorlichting over maatregelen bevolkingszorg. Uitleg en vroegtijdig voorbereiden evacuatie niet-zelfredzamen en bijzondere aandachtgroepen (bijvoorbeeld ziekenhuizen, gevangenissen, zorgcentra etc.) Indien nodig starten met voorbereiding of realisatie: Communicatie over opvangcentra en besmettingscontrolepunten, speciale faciliteiten zoals voor huisdieren, communicatie en instructies voor hulpdiensten en hun familie.	Na en voor besluit maatregelen. Instructies voorbereiden. Zinnen maken voor handlingsperspectieven: <ul style="list-style-type: none"> • Schuilen • Evacueren • Jodiumprofylaxe • Ontsmetting Betekenisgeving lokaal, landelijke en regionaal.

Bijlage 2

Checklist communicatie

Eerste uur

- Reageer snel: treed als bestuurder bij een incident zelf als eerste naar buiten met de melding. Houd daarmee de regie, bovendien geeft dat de samenleving het vertrouwen dat de overheid er actief mee bezig is. Gebruik het eerste uur en kom direct met een korte verklaring.
- Toon betrokkenheid, compassie en authenticiteit: geef een empathische verklaring af (betekenisgeving). Denk van de beleving van de ontvanger van de boodschap.

Basisprincipes

- Feiten: wat weten we, wat weten we niet en wanneer weten we dat wel, wie doet wat.
- Geef van geruchten (aangereikt door omgevingsanalyse) aan of ze waar/niet waar zijn of... zoeken we uit.
- De tone of voice van de boodschappen richting pers en samenleving: feitelijk en empathisch.
- Foutieve berichten scherp volgen en ingrijpen waar nodig.
- Ook geen nieuws is nieuws, blijf communiceren!

Media

- Stel direct vaste communicatiemomenten voor de pers in (hoeven geen vaste momenten te zijn, maar wel zeer regelmatig naar buiten treden). Dit scheidt duidelijkheid en geeft enige rust.
- De volgorde van de sprekers is van belang, dus niet alleen afstemmen wie wat zegt, maar ook wanneer.
- Locatie van een mogelijke persbijeenkomst: als blijkt dat er geen straling is vrijgekomen, geef dan persverklaring in de buurt van het incident om deze boodschap te bekrachtigen. Bespreek met de hulpdiensten de veilige plek.
- Stem goed af met andere stakeholders wie wat wanneer naar buiten brengt.
- Zorg voor eenheid in berichtgeving, waarbij de verschillende invalshoeken benadrukt kunnen worden (medisch bijvoorbeeld arts/GAGS, nucleair deskundige, burgervader/burgermoeder, minister).

Social media

- Om tweets optimaal te benutten is het belangrijk veel volgers te hebben. Dit kan onder andere door sociale netwerken van de overheid/overheden te koppelen, of door aan te haken op hashtags die al door anderen zijn aangemaakt. De veiligheidsregio Zeeland heeft bijvoorbeeld een twitteraccount: @VRZ. Voor de centrales in Borssele en Zeeland kan de naam + maand + jaartal een goede hashtag zijn. Deze staan ook in regionale plannen genoemd: Kerncentrale Borssele = #KCB #KCB2016 Kerncentrale Doel = #KCD #KCDoelII #KCDoel2016.
- Belangrijk blijft om te monitoren welke hashtags en woorden er naar aanleiding van de ramp/incident worden aangemaakt. En daar handig gebruik van te maken.

Afstemming en overleg

- Breng stakeholders in kaart: denk daarbij aan belangenorganisaties, politici, actiegroepen.
- Monitor hoe stakeholders zich uiten over de situatie en reageer daarop wanneer wenselijk.
- Zoek afstemming met communicatieadviseurs van andere partijen bijvoorbeeld drinkwaterbedrijf, waterschap, scheepvaart/kustwacht, exploitant, vervoersbedrijven etc.

Bijlage 3

Basisinformatie

Wat wordt bedoeld met maatregelen?

Een maatregel is een actie die wordt genomen om de fysieke en psychologische gezondheid van mensen en het milieu te beschermen tegen de gevaarlijke effecten van blootstelling.

Wat zijn directe maatregelen?

In de eerste uren van een kernongeval zijn de directe blootstellingspaden (inhalatie en externe bestraling) het belangrijkste. Voor het nemen van maatregelen moet daar dus de allerhoogste prioriteit liggen. Daarnaast kan er sprake zijn van besmetting van huid, haar, kleding en goederen. Het uitvoeren van ontsmettingsmaatregelen is een taak voor het lokaal bevoegd gezag. Op de iets langere termijn is ook inname van besmette voedselwaren (ingestie) een zeer relevant blootstellingspad. Echter, door tijdig passende maatregelen te nemen is de ingestiedosis vrijwel volledig te vermijden.²³

Wat zijn indirecte maatregelen?

Indirecte maatregelen zijn gericht op bescherming tegen niet-directe blootstelling als gevolg van een radioactieve lozing. Het afkondigen van een voedselketen-/landbouwzone is een voorbeeld van een urgente indirecte maatregel.

Wat zijn beschermende maatregelen?

Beschermende maatregelen zijn onder te verdelen in:

- *Directe maatregelen*
- Directe maatregelen zijn gericht op reductie van de directe blootstelling van de mens aan radioactieve stoffen en straling, bijvoorbeeld vanuit een radioactieve wolk. Voorbeelden zijn schuilen, evacueren en jodiumprofylaxe. Jodiumprofylaxe is het innemen van niet-radioactief jodium om de schildklier te beschermen tegen vrijgekomen radioactief jodium. De uitvoering van deze maatregelen is complex en de maatregelen moeten goed gecoördineerd en gecommuniceerd worden.
- *Indirecte maatregelen*
- Indirecte maatregelen zijn gericht op de niet directe blootstellingspaden van een radioactieve lozing, bijvoorbeeld door het eten van besmet voedsel. Voorbeelden van indirecte maatregelen zijn landbouwmaatregelen om besmetting van de voedselketen te voorkomen. Indirecte maatregelen kunnen zowel direct na een ongeval (of dreiging) als op lange termijn afgekondigd en uitgevoerd worden.²⁴

Wat zijn handelingsperspectieven?

Dat zijn adviezen aan burgers over wat ze moeten doen of waar ze zich op moeten voorbereiden. Bij een stralingsincident zijn bijvoorbeeld de volgende handelingsperspectieven mogelijk (of een combinatie ervan):

- reisinstructies
- schuilen (binnenblijven, ramen en deuren sluiten etc.)
- verstrekken jodiumprofylaxe
- evacueren (onderscheid tussen onmiddellijke evacuatie en niet-urgente, zie verderop)
- maar ook brengen van mensen, dieren, planten, goederen binnen verontreinigd gebied naar elders binnen of buiten dit gebied
- geneeskundig, veterinair onderzoek
- controle / ontsmetting (mensen, dieren, goederen aan radioactief materiaal blootgesteld)
- voedseladviezen
- landbouwmaatregelen (graasverbod, controle voedsel/water/melk, sluiten van kassen)
- verkeersmaatregelen
- sociaalpsychologische aspecten (gevolgen van ingrijpend incident uitleggen: bijvoorbeeld slaap- en eetproblemen, angstgevoelens, stress).

²³ Radiologische Basiskennis Kernongevallen van het RIVM

²⁴ Bron: Responsplan NCS 2016

Of specifieke maatregelen zoals bijvoorbeeld:

- begraven, verbranden, bewaren, behandelen, vervoeren van overledenen
- versnellen afvoer of doorspoelen van verontreinigd oppervlaktewater
- beschermen oppervlaktewater en drinkwatervoorziening
- maatregelen voor onttrekken primair slib aan slibverwerkingsproces
- verbieden, beperken gebruik oppervlaktewater
- maatregelen telen, oogsten land- en tuinbouwproducten; sluiten van kassen; weiden, vangen, slachten van dieren en vissen.

Wat betekent evacuatie?

Evacuatie levert maximale bescherming als de bevolking uit het gebied weg is voordat de radioactieve wolk arriveert. De primaire doelgroep bestaat uit burgers van wie verwacht wordt dat zij in de eerste 48 uur van het ongeval een bepaalde dosis op kunnen lopen, meestal gaat dat om mensen die dichtbij een reactor aanwezig zijn. Het doel van een zogenoemde *onmiddellijke evacuatie* is het vermijden van (ernstige) effecten, door zelfs tijdens het overtrekken van de wolk te evacueren.

Een *vroege evacuatie* wordt uitgevoerd voor of na het overtrekken van de radioactieve wolk (maar bij voorkeur voordat de wolk het gebied bereikt). Het doel hiervan is het beperken van de kans op opeenstapelende effecten.

Een eventuele *niet-urgente evacuatie* zal uitgevoerd worden in de eerste twee weken na het ongeval.

Vaak nemen mensen zelf het besluit om te vertrekken: dit wordt *spontane evacuatie* genoemd. De maatregelen bij een spontane evacuatie zijn afhankelijk van de mogelijke besmetting van spontaan geëvacueerden.

Een aantal veiligheidsregio's heeft de evacuateroutes reeds voorbereid.

De communicatie zal zich bijvoorbeeld richten op:

- Het beïnvloeden van het gedrag en handelen van de bewoners door middel van de juiste communicatie strategieën (informerend, instruerend, handelingsperspectieven bieden, duiden)
- Uitleg over evacuateroutes
- Uitleg en vroegtijdig voorbereiden evacuatie niet-zelfredzamen en bijzondere aandachtsgroepen (bijvoorbeeld ziekenhuizen, gevangenissen, zorgcentra etc.)
- Communicatie over opvangcentra en besmettingscontrolepunten, speciale faciliteiten zoals voor huisdieren
- Communicatie en instructies voor hulpdiensten en hun familie
- Contacten met naburige veiligheidsregio's
- Psychologische ondersteuning voor getroffen.

Evacuatie is een bestuurlijk besluit, de uitvoering ligt bij de politie- en bevolkingszorg.

Wat betekent schuilen?

Schuilen is een belangrijke maatregel tegen inhalatie van radioactieve stoffen en blootstelling aan externe straling na een lozing. Schuilen²⁵ heeft een aantal uren zin, timing is hierbij dus heel belangrijk:

- Afscherming van externe straling
  - Mate hangt af van constructie (type gebouw) en omgeving.
- reductie blootstelling via inhalatie
  - Binnenlucht aanvankelijk schoon
  - Na enkele uren is de binnenlucht vervangen door de buitenlucht.

Schuilen betekent naar binnen gaan, ramen en deuren sluiten en ventilatie of luchttoevoer stoppen.

Het binnenklimaat is in de eerste uren (ongeveer 6 uur) na het vrijkomen van een gevaarlijke stof (dus ook radioactieve stoffen) beter dan het buitenklimaat.²⁶

²⁵ Radiologische Basiskennis Kernongevallen van het RIVM.

²⁶ Stralingsincidenten Veiligheidsregio's van het IFV.

Na het schuilen

Na het overtrekken van de wolk dienen de ramen en deuren weer geopend te worden om te voorkomen dat binnen de blootstelling hoger wordt dan buiten. Na een aantal uren is de blootstelling in huis door het binnendringen van de (besmette) buitenlucht niet veel minder dan buitenshuis. Enige tijd nadat een radioactieve wolk is gepasseerd, kan de blootstelling binnenshuis zelfs groter zijn dan buiten. Daarom moet na afloop van de lozing altijd worden nagegaan of evacuatie alsnog nodig is.

De betrokken operationele diensten (over het algemeen de veiligheidsregio) zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van deze maatregel en dus ook over de communicatie van het beëindigen van deze maatregel.

Wat is jodiumprofylaxe?

Dat gaat over het innemen van jodiumtabletten. Bij een ernstig incident met een in werking zijnde kernreactor komen radioactieve jodiumisotopen vrij. Jodium wordt vooral bij kinderen effectief door de schildklier opgenomen; dit kan op termijn leiden tot het ontstaan van schildklierkanker. Dit bleek ook in de jaren na Tsjernobyl. Vandaar dat de overheid bij het vrijkomen van radioactief jodium, jodiumtabletten verstrekt aan de bevolking. Dit wordt jodiumprofylaxe genoemd. Het innemen van de tabletten heeft alleen zin op jongere leeftijd (afhankelijk van de afstand, het weer en de ernst van de situatie tot 18 jaar of tot en met 40 jaar): de overheid geeft hiervoor instructies. De maatregel is het meest effectief als de jodiumtabletten worden ingenomen voordat de radioactieve wolk arriveert. Maar ook na 6 uur wordt de stralingsdosis nog met 50% beperkt. Het is belangrijk de instructies af te wachten.

Nooddistributie is het uitdelen van jodiumtabletten bij een concrete dreiging van een kernongevalaan mensen die (nog) geen beschikking hebben over jodiumtabletten. Uitgangspunt is dat inwoners van een gemeente op een locatie bij hen in de buurt jodiumtabletten kunnen afhalen, als dat voor hen noodzakelijk is. De betrokken veiligheidsregio's gaan hierover communiceren.

Bijlage 4

Voorbeelden van communicatiemiddelen

Middelen	Toelichting
Factsheets	ANVS levert factsheets aan met achtergrondinformatie over kernenergie, stralings-incidenten etc. Direct publiceren.
Websites	Websites gemeenten, veiligheidsregio's achtergrondinformatie lokaal en regionaal.
Website crisis.nl	Wordt gevuld door NKC met landelijke informatie en gevoed vanuit de veiligheidsregio met regionale informatie. Optie 1: Alles op crisis.nl = veiligheidsregio's stemmen af met het NKC welke regionale informatie er op crisis.nl komt en zij – de veiligheidsregio's – plaatsen dat zelf. Dus NKC plaatst landelijke info en vr's plaatsen zelf regionale info. Optie 2: Portal = veiligheidsregio's vullen hun eigen regionale (crisis)website en het NKC maakt op crisis.nl een verwijzing naar de regionale sites. Dus NKC plaatst landelijke info en plaatst link naar regionale informatie.
Twitter	In principe vanuit alle partijen. Met verwijzingen naar websites. Start bij de exploitant, daarna veiligheidsregio en exploitant. Als het groot wordt: afstemming en regie NKC.
Publieksinformatie-nummers	Sommige veiligheidsregio's hebben zelf afspraken over inzet callcenter, wordt door veiligheidsregio's gevoed met Q&A's. Nummer 0800-1351 kan worden ingezet zowel voor lokale incidenten als regionaal of nationaal. Callcenter vooral voor individuele vragen en antwoorden. Het schema met vragen gaat naar omgevingsanalist en naar deskundigen.
NL Alert (en sirenes)	Middel waar mensen door middel van hun mobiele telefoon de informatie tot zich kunnen nemen. Ook een middel dat ingezet kan worden mensen te alarmeren en alerteren binnen een bepaald gebied (zendmast). Over enige tijd zullen de sirenes vervangen worden door NLAlert. De veiligheidsregio zet dit middel in. Bij ongeval waarbij meerdere veiligheidsregio's betrokken zijn, moeten onderling goede afspraken worden gemaakt over tekst en tijd.
Verwanteninformatie-nummer	Telefoonnummer waar verwanten terecht kunnen met vragen over familieleden die mogelijk betrokken zijn bij de ramp. De ANWB Alarmcentrale registreert. Gegevens vermiste, niet zelfredzame slachtoffers worden gematcht. Het telefoonnummer en de werkwijze wordt door de afdeling communicatie van de veiligheidsregio bekendgemaakt.
Calamiteitenzender	Wordt meestal ingezet door communicatie van de Veiligheidsregio. Betreft radio en dikwijls ook tickertape. Regelmatig afstemming over boodschap en instructies. Zorg voor interviews met burgemeester voor duiding en voor experts op het gebied van stralingsincidenten.
Geluidswagens	Hebben slechts een attentiewaarde, dus om mensen te vertellen dat er een brief in de bus ligt of dat ze moeten luisteren naar calamiteitenzender. Bij een groot incident heeft politie en brandweer alle capaciteit nodig, dus is meestal niet haalbaar.
Pers	Toelichting
Persstatement	Afstemming regionaal en landelijk. Zo snel mogelijk korte verklaring geven. Focus op betekenisgeving en instructie. Later: betekenisgeving, schade beperken, informatie verstrekken. Gericht op voorbereiden, proces informatie, dilemma's, afwegingen.
Persconferentie	Regionaal: Indien mogelijk persconferentie met deskundigen en burgemeester en/of voorzitter. Gericht op thema's bijvoorbeeld: schuilen, evacuatie, jodiumprofylaxe, agrarische middelen. Groot stralingsincident: persconferentie minister met deskundigen. Gericht op thema's zoals regionaal plus internationale aspecten. Voor allen: feiten, procesinformatie, dilemma's, duiding, empathie.
Persinformatienummer	Onderscheid tussen landelijk nummer voor nationale en internationale media. Regionaal nummer voor regionale en lokale media.

Bijlage 5

Suggesties Q&A's

Toedracht en technische informatie

Volgt in een later stadium als er meer bekend is, maar wel zo snel mogelijk. RIVM en de ANVS spelen hierin een belangrijke rol. Zorg voor een goede vertaling van complexe materie, zodat iedereen weet wat ermee wordt bedoeld. Vermijd bepaalde technische termen en vermijd afschrikkende termen als 'kernramp'. Kies liever voor stralingsincident of stralingsongeval ook al zal de media de term kernramp niet schuwen.

Welke stoffen zijn er vrijgekomen/kunnen vrijkomen?

Bij een stralingsincident kunnen radioactieve stoffen vrijkomen, bijvoorbeeld radioactief jodium. Radioactief jodium kan via de luchtwegen of het eten van besmet voedsel in het lichaam terecht komen en door de schildklier worden opgenomen. Dit kan op de langere termijn (na vijf jaar of later) schildklierkanker veroorzaken. De schildklier heeft een beperkte opnamecapaciteit voor jodium. De opname van radioactief jodium in de schildklier kan daarom worden voorkomen door vóór of tijdens de blootstelling een extra hoeveelheid niet-radioactief jodium in te nemen, in de vorm van jodiumtabletten (kaliumjodide) zodat de schildklier wordt verzadigd. Jodiumtabletten bieden geen bescherming tegen andere radioactieve stoffen die door het lichaam worden opgenomen. Daarom zal de overheid ook andere beschermende maatregelen afkondigen zoals schuilen en maatregelen ter bescherming van voedsel.

Vragen van inwoners?

Voor informatie kunnen inwoners van... of kunt u terecht bij (natuurlijk alleen als dit nummer wordt ingezet en er informatie wordt geleverd om vragen te kunnen beantwoorden) 0800-1351. Het telefoonnummer kan echter overbelast raken, dus probeer zoveel mogelijk via crisis.nl of social media waar de overheid naar verwijst uw informatie halen. Ook de calamiteitenzender... Als telefoonlijnen overbelast zijn kunt u beter proberen via internet uw vragen te stellen.

Hoe kan ik het beste schuilen?

Schuilen betekent: binnen blijven. Ga bij voorkeur naar een ruimte zonder ventilatie en zonder ramen. Straling wordt voor een groot deel tegengehouden door het dak en de muren. Een raam biedt veel minder bescherming. Schakel alle ventilatie uit en sluit zoveel mogelijk alle kieren en naden af. Een goed alternatief is een centrale ruimte op de begane grond. Zijn er wel ramen? Ga er niet te dicht bij zitten; een raam biedt u minder bescherming dan een muur. Blijf binnen tot de maatregel officieel wordt opgeheven.

Wanneer is het nodig om te evacueren?

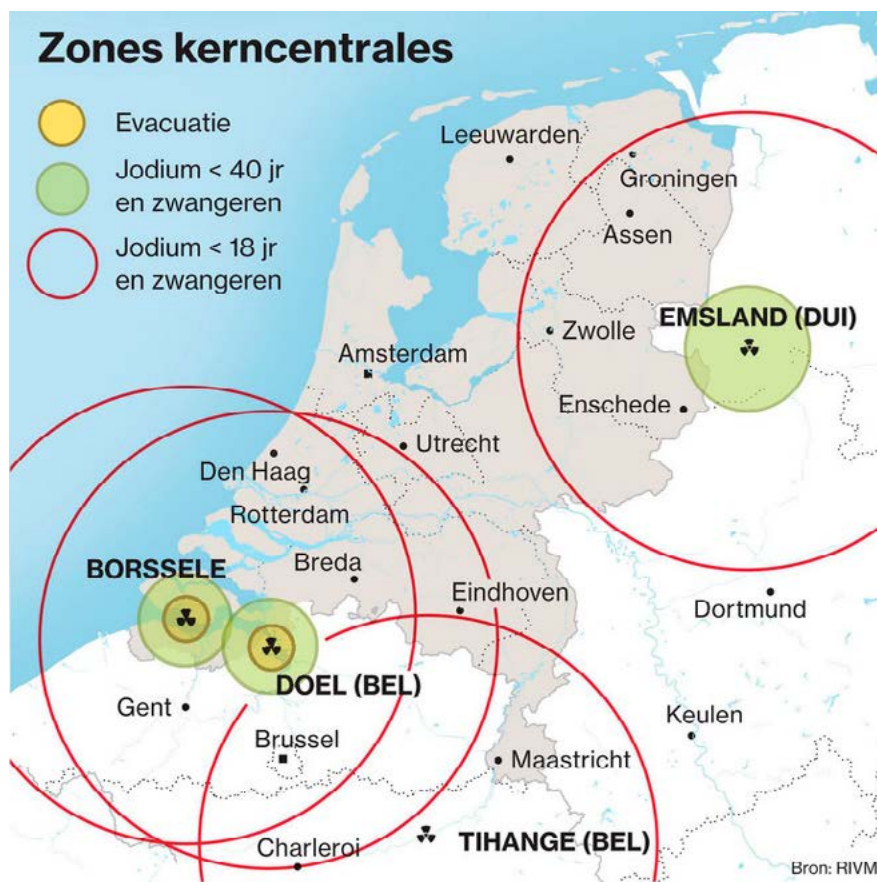
Feitelijke informatie geven! Op basis van berekeningen van... en de voorspelling van het KNMI/meteo (windrichting bijvoorbeeld, geef feitelijk informatie) wordt u geadviseerd om te evacueren. Denkt u daarbij aan minder zelfredzame mensen in uw omgeving als dit kan. De overheid kan soms een gebied rondom de plek van het incident evacueren. U krijgt het advies om de woning te verlaten en met eigen vervoer of met behulp van anderen naar elders te gaan. Denk na wat u mee kunt nemen: sleutels, identiteitsbewijzen, pasjes, papieren, medicijnen e.d..

Wanneer neem ik een jodiumtablet?

Leg jodiumtabletten klaar als de overheid dit adviseert. Wacht op instructies. Een jodiumtablet heeft uitsluitend een beschermende werking wanneer deze op het juiste moment wordt ingenomen. Neemt u een tablet te vroeg of te laat in, dan biedt deze geen bescherming op het moment dat u wordt blootgesteld aan radioactief jodium. De overheid geeft aan wat het juiste moment is om een jodiumtablet in te nemen. Zolang er geen radioactief jodium is vrijgekomen, zal de overheid dit advies dus ook niet geven.

Kinderen tot 18 jaar in de gebieden rond 100 km (witte ring hieronder) van de reactor kunnen gevraagd worden de tablet te slikken. In de directe nabijheid van een centrale kan de oproep gelden voor mensen tot 40 jaar. Dit hangt af van het weer, de grootte van het incident en de berekeningen. Mensen boven de 40 jaar (met uitzondering van zwangere vrouwen) zal geadviseerd worden om de tablet niet in te nemen. Vanaf deze leeftijd is tot nu toe geen verhoogd risico voor schildklierkanker door radioactief jodium vastgesteld, de kans op bijwerkingen van jodiumtabletten neemt wel toe.

Voor meer informatie, ook over nooddistributie en bijwerkingen zie www.waaromkrijgikjodiumtabletten.nl

Bijlage 6

Bronnen en achtergronddocumenten

Websites

- www.ANVS.nl
- https://www.nctv.nl/binaries/dossier-stralingsongevallen_tcm31-32664.pdf
- http://www.rivm.nl/Onderwerpen/O/Ongevallen_en_rampen/Kernongevallen www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/straling
- <http://www.crisis.nl/wees-voorbereid/stralingsincident.aspx>
- https://www.nctv.nl/binaries/9.bestuurlijke-netwerkkaarten-crisisbeheersing_tcm31-32350.pdf

Handboeken en draaiboeken

- Nationaal Handboek Crisisbesluitvorming
- Responsplan Nationaal Plan Kernongevallenbestrijding (NPK)
- Departementale beleidshandboeken
- Regionale rampenbestrijdingsplannen en handboeken crisiscommunicatie
- Rampenbestrijdingsplan Nucleaire Installaties Veiligheidsregio MWB en Zeeland
- Handreiking Impact Psychosociale hulp bij rampen en crisis
- Rapport Risicocommunicatie Stralingsincidenten
- Bestuurlijke netwerkkaart Stralingsincident
- Handboek crisismanagement-communicatie DCO Bestuurskern IenM
- Zie voetnoten.

Bijlage 7

Afkortingen

ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
ANVS CO	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming Crisisorganisatie
BBS	Besluit Basisveiligheidsnormen Stralingsbescherming
BT	Beleidsteam
CET	Crisisexpertteam
CETsn	CrisisExpertTeam Straling en Nuclear
COVRA	Centrale Organisatie voor Radioactief afval
DCC	Departementaal Coördinatiecentrum
DG	Directeur Generaal
EPZ	Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland
FANC	Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (Belgie)
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure
Gy	Gray
HFR	Hoger Flux Reactor
HTO	Hoofd Taakorganisatie
HOR	Hoger Onderwijs Reactor
IAEA	Internationaal Atoomenergie Agentschap
ICCb	Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing
INES	International Nuclear and Radiological Event Scale
IROT	Interregionaal Operationeel Team
KEW	Kernenergiewet
LFR	Lage Flux Reactor
LOCC	Landelijk Operationeel CoördinatieCentrum
MCCb	Ministeriele Commissie Crisisbeheersing
NKC	Nationaal Kernteam Crisiscommunicatie
NPK	Nationaal Plan Kernongevallenbestrijding
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NRG	Nuclear Research and consultancy Group
NRG	Hoge Fluxreactor Petten, producent isotopen en verricht nucleair onderzoek
SIG	Straling Informatie Groep
RBT	Regionaal Beleidsteam
Rikilt	Instituut voor Voedselveiligheid
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROT	Regionaal Operationeel Team
Sv	Sievert
VR	Veiligheidsregio
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland

Dit is een uitgave van onder verantwoordelijkheid
van de Directie Communicatie van het

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Met medewerking van het

Team Communicatie SCO van de ANVS

Postbus 16001 | 2500 BA Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ienm

Mei 2017